

Edito

Pleidooi voor meer publieke moraliteit

Jef Peeters

Over de relatie tussen ethiek en politiek is er al heel wat inkt gevloeid. En in het vorige nummer van *Oikos* heeft ook Patrick Loobuyck nog eens alles op een rijtje proberen te zetten. Waarom er nogmaals op terugkomen? Omdat het voor Groenen zo cruciaal is. Het publieke discours wordt immers gedomineerd door de *pensée unique* van de kapitalistische 'vrije' (?) markt. Daarbij worden de zogenaamde 'economische wetmatigheden' als een onafhankelijk gegeven - lees: ethisch 'neutraal' - naar voren geschoven. In het politieke beleid komt het er dan op aan zich zo goed mogelijk op die wetmatigheden af te stemmen voor het scheppen van welvaart. De morele ambiguïteit die daarin schuilt komt bijvoorbeeld goed tot uiting in de houding van politici t.a.v. de afdankingen bij Ford. De morele verontwaardiging richt zich tegen het concrete gedrag van een individuele onderneming. Bedrijven en ondernemers zouden zich aan een aantal morele principes moeten houden. Het achterliggende kader, de morele uitgangspunten - zelfs 'onwaarden' volgens Loobuyck - blijven veelal buiten schot.

Diezelfde ambiguïteit vindt men in veredelde vorm terug in pleidooien voor 'ethisch' of voor 'duurzaam' - what's in a name? - ondernemen. Het gaat mij daarbij niet om de al of niet goede bedoelingen. Maar: gaat het om meer dan een moreel schaamlapje? De fundamentele vraag is of codes van goede praktijk die het ondernemingsbeleid en het economische gebeuren veronderstellen te regelen, op termijn echt het moreel verschil kunnen maken: vooruitgang op het vlak van mensenrechten, sociale rechtvaardigheid en ecologische duurzaamheid. Beter en ook meer verantwoord economisch presteren leiden daar niet automatisch toe.

De vanzelfsprekende gedachte dat een beter draaiende economie sowieso een 'goed' is voor de samenleving leidt m.i. al te gemakkelijk tot moreel cynisme. De fiscale amnestie voor geld dat 'geregatrierd' wordt uit het buitenland is daarvan een goed voorbeeld. Liberale politici vinden het economische resultaat daarvan een afdoende morele rechtvaardiging. Het botst weliswaar met een aantal morele overwegingen, maar is het niet het resultaat dat telt? Nu ben ik er mij wel van bewust dat in de publieke moraal - vooral wat het beleid aangaat - resultaatoverwegingen zeer belangrijk zijn. Politieke verantwoordelijkheid kan niet veel doen met goede bedoelingen alleen, en hooggestemde idealen brengen op zich weinig zoden aan de dijk. Maar dat kan m.i. nog geen vrijgeleide zijn voor het zuiverste machiavellisme. Resultaatgericht politiek beleid kan niet buiten compromissen - zeker in een pluralistische samenleving - maar haar resultaten moeten nog steeds in morele termen geduid kunnen worden. Voldoet de voorgestelde fiscale amnestie aan die toets? Welke invloed heeft zij op de civilitéit van de burgers en op de publieke moraliteit als zodanig? Is de samenleving echt gediend wanneer zij alleen maar kan steunen op het eigenbelang van de calculerende burger?

Hier komt duidelijk naar voren dat politiek om meer gaat dan resultaatgericht beleid alleen. Politiek blijft allereerst het publieke debat dat telkens opnieuw gestalte moet geven aan een 'publieke' moraliteit. Dat kan niet zonder dat politici hun nek durven uitsteken. En dat is iets anders dan een goed-nieuws-show of de leuke jongen of meisje uithangen in de media. In een gemediatiseerde maatschappij zal dat voor Groenen een hachelijke onderneming blijven. 'Anders gaan leven' - omwille van sociale rechtvaardigheid en ecologische duurzaamheid - maakt immers nog geen vanzelfsprekend deel uit van de publieke moraal. Wellicht moeten Groenen ook leren om hier realistisch mee om te gaan. Resultaatgericht betekent dan misschien dat de positieve voorbeeldfunctie van concrete acties en projecten beter werkt dan een vermanende vinger.

Verzet tegen mensonwaardige toestanden en verdergaande milieuverloedering blijft hoe dan ook nodig. Het komt er echter vooral op aan nieuwe, levensvatbare antwoorden te zoeken op de uitdagingen van vandaag. En dat vraagt heel wat creativiteit. De problemen bij Ford, of de patstelling rond de nachtvluchten tonen goed aan hoe de platgetreden paden ons niet verder brengen. Welke politiek zal in staat zijn het gangbare economische adagium te doorbreken?